

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—.
Poštno-čekovni rač. 10.603.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO
Z MESEČNO PRILOGO „NAŠ DOM“

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška c. 5.
Telefon 2113

Cene inseratom: cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četrt strani Din 500.—, 1/8 strani
Din 250.—, 1/16 strani Din 125.—,
Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Nemcem vse, Slovanom nič!

Varstvo narodnih manjšin je stvar pravičnosti, ki zahteva, da se vsakemu da svoje. Kdor tega ne stori, marveč vzame posamezniku to, kar je njegovo: njegovo zemljo, hišo, obleko in vohče to, kar je njegova lastnina, greši zoper pravičnost. Kar velja o posamezniku, velja tudi o skupini ljudi, velja o narodu, pa tudi o delu naroda, ki ga razmere silijo, da mora živeti v državi drugega naroda, torej o narodni manjšini. Pravičnost zahteva, da se narodni manjšini ne krati pravičice do lastnega jezika, do lastnih narodnih običajev in navad, do lastnega kulturnega življenja. Po svetovni vojni je mednarodno pravo sprejelo narodnomanjšinsko varstvo kot važno točko svojih za vse kulturne narode obveznih določb. Izvrševanje te obveznosti pa se smatra kot sodilo, kako je med kakšnim narodom razvit čut pravičnosti in ali je v njegovem moralnem pojmovanju prostora za smisel o pravu in pravičnosti.

Ako s tem sodilom presojamo nemški narod, se njegovo pravicoljubje pokaže v posebni luči. Nemci, ki so prešinjeni z nemško-nacionalnim duhom, nimajo ne smisla ne volje za varstvo slovanskih narodnih manjšin. Dokaz za to so koroški Slovenci. Že v stari Avstriji so nemškonacionalni zagriženci kratili Slovence na Koroškem vsako pravico do lastne slovenske narodnosti, do slovenskega šolstva, do slovenskega kulturnega življenja. Brezpogojno in kruto ponemčevanje: to je bilo geslo nemškonacionalnih nestrpnih. Po svetovni vojni se v tem oziru na Koroškem ni izvršila bistvena sprememba. Isti duh nemškonacionalne nestrpnosti in zagriženosti vlada v tej deželi. Ista težnja brezvestnega in protipravnega ponemčevanja prevladuje tudi danes pri tistih, ki imajo oblast v koroški deželi v svojih rokah in ki delijo Slovence mesto pravice samo krivico in nasilje. Zastopniki Slovencev so o priliki občnega zbora Političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem 27. aprila o tej slovenski narodni in kulturni brezpravnosti izjavljali svoje pritožbe ter v posebni resoluciji zopet zahtevali za Slovence slovenske šole in kulturno avtonomijo.

Kako pojmuje nemški nacionalizem mednarodnopravno načelo narodnomanjšinskega varstva, je takoj pokazala najmočnejša organizacija nemškega nacionalizma, ko je v Nemčiji

prišla do oblasti. Adolf Hitler se je komaj zagrel na kanclerskem sedežu Nemčije, že je ukinil tiste pravice, ki so jih v Nemčiji prej uživale narodne manjšine. V nemški državi sta ostala okoli 2 mil. pripadnikov narod. manjšin, ki jih tvorijo Poljaki, Mazuri, Danci in Lužiški Srbi. Da bi se tem manjšinam bile dale vse mednarodnopravno zajamčene pravice, izključuje podedovana nemško-nacionalna miselnost. Številne pritožbe pri Zvezi narodov v Ženevi iz vrst narodnih manjšin v Nemčiji, zlasti s poljske strani, so dokaz za to. Zdaj pa je nemško-nacionalni škorenj po zgledu italijanskega fašizma pomandral tudi še poslednje pravice narodnih manjšin, osobito Lužiških Srbov, ki so zadnji ostanek nekdanj mogočnega naroda polabskih Slovanov in ki sedaj štejejo samo še nad 120.000 članov. Ta slovanska skupina je prešinjena z močno narodno zavestjo ter tudi ima lepo razvito književnost, ki je nemško-nacionalna zagriženost ne more dalje gledati. Nemške državne oblasti so zatrle edini lužiško-srbski list »Serbske Nowiny«, ki mu ne dovoljujejo drugače izhajati ko pod hitlerjevskim vodstvom. Policiji dodeljeni hitlerjevski oddelki so v Budišinu izvršili preiskave v vseh lužiško-srbskih zavodih, predvsem v največji kulturni ustanovi, v lužiško-srbski knjigarni. Aretirali so ob tej priliki vse zavedne slovanske inteligente, med njimi starostvo razpuščene Serbske telovadne zveze, ravnatelja Serbske ludove banke in druge narodne voditelje.

Tako pojmuje nemški nacionalizem narodnomanjšinsko varstvo: manjšino zatreti, njene pravice pomandrat. Drugačno pa je njegovo mnenje, ko gre za nemške arodne manjšine v drugih državah. Za te zahteva vse pra-

vice in še več kakor tiste, ki jim gredo po pravu. Kako se zaveda Hitler velikega pomena nemških manjšin v inozemstvu za vesoljno nemštvo, dokazuje med drugim njegov posebni pozdrav, ki ga je poslal celjskemu glasilu nemške manjšine v Sloveniji (»Deutsche Zeitung«). Nemškim narodnim manjšinam v inozemstvu, zlasti v slovanskih državah, je nemški nacionalizem odkazal velevažno mesto ne toliko za razširjenje nemške kulture, kakor pa za razširjenje nemške gospodarske in politične moči po svetu. Nemške manjšine naj so stebri-podporniki, ki naj nosijo most nemške ekspanzije (osvajalne razširjevalnosti) proti jugu in proti izhodu. Zato dobivajo iz velike nemške matične države bogato moralno in gmotno podporo.

Hitlerjevo postopanje s slovanskimi narodnimi manjšinami in njegovo uporabljanje nemških manjšin v inozemstvu mora nam biti kažipot za naše ravnanje. Kako morejo in smejo Nemci za svoje manjšine v drugih državah zahtevati to, česar slovanskim manjšinam nočejo dati?! Nemci v naši državi se izgovarjajo, ako se jih opozori na to povse upravičeno vzporednost, da nimajo vpliva na Nemce v Avstriji in Nemčiji. Dejstva dokazujejo, kako jalov je ta izgovor. Ako pošilja Hitler nemški manjšini v Sloveniji svoje pozdrave, ali je ta manjšina popolnoma brez vpliva pri njem? Kdor to trdi, zatrjuje nekaj nelogičnega. Vez med nemško manjšino v inozemstvu in med Nemci v veliki matični državi dokazuje nacionalno skupnost vesoljnega nemštva. Ako pa obstoja medsebojna skupnost, obstoja tudi medsebojna odgovornost. Ko bomo mi začeli izvajati posledice te vzajemne odgovornosti, bo izginilo neupravičeno in nevredno dvojno izvrševanje narodnomanjšinskega varstva: nemški manjšini pravo, slovanski pa škorenj na glavo!

Preosnova avstrijske vlade. V Dollfussovi vladi so podali 10. majnika ostavko finančni minister dr. Weidenhoffer, trgovinski minister dr. Gvidon Jakoncig, notranji minister Bachinger in državni podtajnik za javno varnost major Emil Fey. Na predlog zveznega kancelarja je nato zvezni predsednik Miklas imenoval nižjeavstrijskega de-

želnega glavarja dr. Karla Burescha za finančnega ministra, trgovinskega svetnika Friderika Stockingerja za trgovinskega in prometnega ministra, inž. Vincencija Schumyja za notranjega ministra, majorja Emila Feyja pa za ministra javne varnosti. Narodna poslanca Odo Neustädter-Stürmer in Fr. Bachinger sta bila imenovana za državna podtajnika.

Zaplemba premoženja socijaldemokratskih organizacij v Nemčiji. Dne 10. maja zjutraj je izdal nemški notranji minister odlok, ki odreja zaplembo ce-

okupnega premoženja vseh socialno-demokratskih političnih, strokovnih in gospodarskih organizacij. Zablembo se nanaša na imetje socialno-demokratične stranke, republikanskega Reichsbannerja, vseh socialističnih tiskarn in vseh levčarskih listov, kakor tudi na konzume, združna in druga gospodarska podjetja. Odlok notranjega ministra je bil že na vse zgodaj izvršen z vso natančnostjo in temeljitostjo. Hitlerjevi napadalni oddelki skupno s policijo so zasedli vsa podjetja in zapečatili prostore. Hitlerjeva vlada se je na ta način polastila milijonskega premoženja.

V Nemčiji sežigajo na grmadah knjige. Hitlerjeva vlada hoče Nemčijo popolnoma prečistiti in jej vsiliti kristalno čistega nemškega duha. Hitler se ni zagnal samo v žide, inozemske profesorje ter učenjake, ampak celo v knjige, ki niso v skladu z novim hitlerjevskim nemškim duhom. O polnoči 10. maja so zagorele po vseh večjih mestih Nemčije grmade knjig, ki so bile zaplenjene po šolah in po drugih javnih knjižnicah. Uničenih je bilo na desetisoče knjig in s tem bi naj bila prečiščena nemška kultura! Radi sežiganja del angleških, francoskih ter drugih pisateljev in znanstvenikov se zgraža in ugovarja takemu brezumnemu početju celotni — res kulturni svet.

Ameriška podjetja bodo pobegnila iz Nemčije. Radi hitlerizacije podjetij so sklenila večja ameriška podjetja,

ki imajo svoje podružnice v Berlinu in po drugih večjih mestih Nemčije, da jih opuste.

Na Poljskem so dobili staro in le nekoliko spremenjeno vlado. Ponovno izvoljeni predsednik poljske republike Mosički je dal nalog za sestavo vlade voditelju vladnega bloka Janušu Jedrzezewiczu, ki je postal v novi vladi predsednik in prosvetni minister. — Sprememba je razven v ministrskem predsedništvu pri kmetijskem ministru, katero mesto je zasedel v novi vladi mesto Ludkiewiczza Klukowski, državni podtajnik v predsedništvu vlade. Vojno ministrstvo je seve obdržal maršal Pilsudski, zunanje zadeve pa maršalov prijatelj polkovnik Beck.

Japonska ofenziva v smeri na Peking. Zadnjič smo poročali, da so se lotili Japonci napram Pekingju dobro organizirane ofenzive. Japoncem se je posrečilo, da so prekorčili reko Luan južno od velikega kitajskega zidu, in zasedli mesto Luančao. Japonska letala so že bombardirala mesto Miliu, ki leži 75 km severovzhodno od Pekinga. Na Peking sipljejo japonski aeroplani letake s pozivi na kitajsko vojaštvo, naj se pridruži mandžurski (japonski) vojski in na ta način prihrani strašne prizore, ki sicer čakajo Peking in Tiencin.

Zopet vojna v južni Ameriki. Paragvaj je ponovno napovedal Boliviji vojno in so pričele sovražnosti z vsemi srditostmi.

— — —

PO SVETU KATOLIKEM

Beseda bavarških škofov. Bavarski škofje z monakovskim nadškofom kardinalom Faulhaberjem na čelu so izdali važno pastirsko pismo, v katerem izražajo o sedanjih razmerah v Nemčiji jako določno in odločno besedo. Poudarjajo o obnovi, o kateri se v Nemčiji sedaj toliko govori, da je narod in državo mogoče obnoviti le, ako se spoštujejo večni, nedotakljivi zakoni krščanske vere in morale, krščanske pravice in socialnega miru. Sredstva zunanje sile v tem oziru ne zadostujejo, kajti vera je stvar duše in notranjega prepričanja in se s samo silo ne more niti zgraditi, niti zatirati. Duše onih, ki tavajo v zmoti, moremo priobiti samo, če oznanjamo evangelij, in po njem tudi živimo in delamo. Država — to je res — ima pravico in dolžnost, da čuva podlago krščanske vere in morale, in gleda, da jo nihče ne maje. Toda oblast verskega življenja in cerkvenega reda ostane v rokah Cerkve in država v to ne sme posegati. Potrebno in koristno je skladno sodelovanje Cerkve in države, pogubno pa je, če se cerkev poniža za deklo države, če se meja med njo in cerkvijo izbršuje in če se cerkev skuša nacionalizirati, kar je proti njenemu bistvu. Če pa smo proti nacionalizaciji cerkve, smo na drugi strani odločno za to, da ostaneta krščanstvo in narodnost v živih medsebojni zvezi, zakaj, kakor pri-

de narodu obnova samo iz virov naše svete vere, tako mora tudi krščanstvo biti tesno ukoreninjeno v življenjskih globinah naroda. Krščanska država je nujno pravna država, v kateri so vsi državljani pred zakonom enaki. Zato pričakujejo škofje, da vlada ne bode odobrila načela in postopanja onih, ki načeloma polagajo različno merilo na pravice posameznih državljanov, ki državljane delijo v one, ki so polnopravni, in v one, ki so manjpravni ali pa, ki naj bodo oropani vseh pravic, zakaj na ta način bi prišli nazaj v poganstvo. Cerkev, pravijo škofje, zahteva slej ko prej, da se vzgoja šolske mladine opira na krščansko vero in zato nikoli ne bo dala svojega soglasja brezverski ali pa versko brezbrizni šoli. Enako pa je Cerkvi pri srcu izvenšolska katoliška vzgoja mladine v letih, ko je mladina najbolj izpostavljena umskim zmotam in moralnim krizam. Cerkev je vedno zbirala mladino v nepolitičnih katoliških društvih, ki mladine ne vzgajajo samo versko in нравstveno, ampak jo krepijo tudi telesno in gojijo v jej ljubezen do domovine in države. Zato se morajo katoliška društva od države ščititi in pospeševati v blagor ljudstva in državnega občestva. — Končno povdarjajo bavarski škofje, da se mora kulturno in duhovno življenje razvijati v čim večji svobodi. Uporaba tiska ne sme zavesti do zatiranja svobodnega mnenja in svobodne besede, posebno pa je treba pospeševati dnevni tisk, ki se resno zaveda svoje naloge. V največji meri velja to za katoliški tisk, ki se je vedno z najglobljo

nравstveno resnobo na podlagi večnih načel krščanske religije in cerkve zavedal svojih nalog in svoje odgovornosti za najvišje vrednote ljudstva, naroda in države. Ta tisk se mora ščititi in škofje so se obrnili na državno vlado tudi, kar se tiče onih mož, ki so bili v prvih dneh revolucionarnega viharja odstranjeni od svojih mest, na katerih so vedno zvesto izpolnjevali svoje dolžnosti in so domovini služili z vsemi svojimi silami.

Duhovnike zapirajo. V Nemčiji raste število zaprtih duhovnikov od dne do dne. Kljub vsem Hitlerjevim zatrdilom o prijaznem stališču napram katoliški Cerkvi uganjajo narodni socialisti sovražnosti proti katoliški duhovščini. Katoliška akcija v Regensburgu je v tamošnjem katoliškem listu objavila poziv bavarski državni vladi, v katerem obvešča ne samo vlado, marveč tudi javnost, da so narodno-socialistične oblasti dale zopet zapreti dva katoliška duhovnika: župnika dr. Bauerja in beneficiata Breu-a. V tem pozivu prosi Katoliška akcija, da se zaporna odredba takoj ukine, nedolžnim preganjancem da javno zadoščenje, krivci pa pozovejo na odgovornost in kazni. Poziv Katoliške akcije je imel uspeh ne v tem smislu, da bi se bila nedolžno zaprta duhovnika pustila na svobodo, marveč v tem pravcu, da je državni minister Esser odredil, da se takšni pozivi ne smejo več objavljati v časnikih, ker razburjajo ljudstvo. Isti minister napoveduje ostre ukrepe ne zoper krivične preganjalce nedolžnih duhovnikov, marveč zoper krščanska društva in krščanske liste, ki proti preganjanju protestirajo ali o njem poročajo. Nemški listi tudi niso smeli poročati o aretaciji nekega nemškega katoliškega duhovnika, ki uživa velik ugled zlasti v delavskih krogih. To je kaplan dr. Klinkhammer v Essenu, ki slovi pod imenom »Rurski kaplan«. G. Klinkhammer je sam bil v mladosti rudar. Krščanske strokovne organizacije, kojih član je bil, so spoznale njegovo nadarjenost ter omogočile njegovo študije. Studiral je narodno gospodarstvo in bogoslovje. Posvečen v duhovnika, se je posvetil dušeskrbju v Porurju. Njegovo delovanje je rodilo prav lepe uspehe, mnogoterega svobodomisleca in brezbožnika iz vrst komunistov je zopet privedel na pot vere. Njegova predavanja o verskih in socialnih zadevah so bila tako obiskana od delavcev, da je bila dvorana vedno prenapolnjena. Pred 14 dnevi pa so tega rurskega kaplana zaprli ter odgnali v neko zbiralno taborišče. Nemški listi niso smeli o tem zabeležiti niti besedice. Stvar se je v Avstriji doznala na ta način: Nekí dunajski prijatelj Klinkhammerja je čakal na važna njegova pisma, pa jih ni dobil. Obrnil se je na Klinkhammerjevo gospodinjstvo in ta mu je pismo sporočila, da je dr. Klinkhammer že 14 dni v zaporu. Zakaj so ga zaprli? Dr. Klinkhammer je v nekem govoru izjavil: »Ako Adolf Hitler pošilja brezbožnike v zbiralna taborišča, mora tja tudi poslati brezbožnega Rosenberga (eden glavnih duhovnih voditeljev narodnega socializma, ki ga je Hitler poslal v Anglijo, da tamka